

(א) נדה סב: אהלוט פ"ג
מ"ב, (ג) שביעית פ"ז מ"א,
א סוכה מ, (ד) הוא אחד
ממנו נצטעק. ש"ל בשם
הרמב"ם, (ה) ויחזקא כהן,
(ו) נצטרות י"ז, (ז) ו"ה
אם, (ח) ד"ה כל (ט) ו"ה
יחזקא, (י) ז"ל אם, (יא) ו"ה
מכלל, (ב) ויחזקא מ"א.

תורה אור השלם

1. ויחזקא שבת
האריך לכתב לאכלה
לך ולעבדך ולאמיתך
ולשבייך ולחושבך
הגרים עמך:
ויקרא כה ו

הנהגות הב"ח

(א) גמ' ויחזקא ממנה
רבינו דס טמא ואם לאו
טהור כ"ל: (ב) רש"י
ד"ה אם וכו' ה"מ טמא:
(ג) ד"ה מקולי כ"י כגון דס
מטמא דק"ל ש"ל ש"ל
כ"ל:

לעני רש"י

קריג"א [ק"ר]. כרכוס.
גורד"א [גישור]. א.
אש"ט, פסל (צמח),
שמורשו מפיסקים (צמח).

רבינו חננאל

מקולי רביעיות שנו בדם
תבוסה דרבנן. פ"י דם
מזביר בשאר משקין
שבגוף אינו דם שהנפש
יוצא בו. ספחיו אינטיס
וקוצה יש להן שביעית.
ויש ספרים שכתוב בהן
סטים. עלי קנים ועלי
גפנים שבגבן בחיבה על
פני השדה, לקטן לאכילה
יש בהן משום קדושת
שביעית וכו'. פ"י בגבן
בחיבה, שילקטן לשומרן
באוצר, לקטן לאכילה,
למאכל בהמתו, יש בהן
משום קדושה שביעית
שמתבטל. לאחר שיצא
שביעית, לקטן לעצים,
לשרוף, אין בהן משום
קדושה שביעית ומותרין
אפילו לאחר שיצא
שביעית. ואם איכא עצים
דמשחן. פ"י עצים
שמדליקין בהן התנור,
לאחר שרפת העצים
הנחתן לאפות בהן את
הפת והעשויין להתחמם
בהן בני אדם הנאתן
וביעורן שוה, שהעצים
[בוערין] והאדם מתחמם
בהם.

רביעית דס. מטמאה צאהל דכתיב על כל נפשות מת לא יבא
(ויקרא כה) ודס הוא הנפש [דברים יב] וקיס להו לרצנן דרביעית דס חי:
נצטעק בקרקע ה"מ טמא. כלים שצבית דבית לא מקבל טומאה
דקרקע היא: נצטעק. דהו צבית קודם שנצטעק שהיה צעין
והאחיל הצית עליה ועל הכלים
ונטמאו: נצטעק. לאחר שנצטעק:
אם מתכנסת הכסות ויחזקא הימנה
יותר מרביעית והכנים הכסות לצית
הצית (ט) טמאה: ויחזקא הימנה רביעית
דס. ש"ס יתנו מים צמדה ימלאו
רביעית יותר: ואם לאו טהור.
הצית שלא האחיל על רביעית שכבר
חסר הצטעקו צכסות אצל הכסות
טמא שמתחל נגיעה רביעית
מנומס טמאה. וקטני מיטה ואם
לאו טהור אע"ג לחזותא דרביעית
איכא שהדס שנשאר צבגד שאי אפשר
לסוחטו נראה לנו צבגד אלמא חזותא
לאו מילתא היא: מקולי רביעיות.
של דס קל כגון דס תבוסה (א) שאינו
מטמא צאהל אלא מדרבנן: דס טמאה.
הרוג ש"ל ממנו רביעית דס צחי
וצמותו ספק כולה צחי ספק כולה
צמותו צפ' תינוקת (נדה דף ע"א):
ספחיו סטים וקולס. סטים קרוא"ל
צ"ל כרכוס. קרוא"ל ויחזקא צ"ל.
להכי נקט ספחיו דרביעית ליכא

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רבא רמי תנן בגד שצבעו בקליפי ערלה
ידלק אלמא חזותא מילתא היא ורבימינה
(א) רביעית דם שנבלעה בבית הבית טמא
ואמרי לה הבית טהור ולא פליגי יהא בכלים
דהו מעיקרא הא בכלים דאתו לבסוף
נבלעה בכסות רואין אם מתכנסת הכסות
ויוצא ממנה רביעית דם (ב) טמאה ואם לאו
טהורה אמר רב כהנא מקולי רביעיות שנו
כאן בדם תבוסה ידרבנן: רבא רמי (ג) תנן
המזין הצובעין ספחיו סטים וקוצה יש להן
שביעית ולדמיהן שביעית יש להן ביעור
ולדמיהן ביעור אלמא עצים יש בהן משום
קדושה שביעית ורבימינה (ד) עלי קנים ועלי
גפנים שגיבבן בחבא על פני השדה ילקטן
לאכילה יש בהן משום קדושה שביעית לעצים
אין בהן משום קדושה שביעית ומשני אמר
קרא לאכלה במי שהנאתו וביעורו שוין
יצאו עצים שהנאתן אחר ביעורן והא איכא
עצים דמשחן דהנאתן וביעורן שוין אמר רבא
סתם

אלא ספחיו: יש לן ולדמיהן שביעית. שאין עושין מהן כסורה
דחמנא אמר לאכלה (א) ולא לטחוריה (א) ואסור לזכור צהן דהיינו כסורה
אצל מותרים הן להסיק קודם זמן הביעור דהיינו דומיא דלאכלה:
יש לן ביעור. כשמגיע זמן הביעור חייב לבערן דכתיב ולצהמתן
ולחיה וגו' (ויקרא כה) כלה לחיה מן השדה כלה לצהמתן שביעית [פסחים
נב:] והי ספחיו עץ צעלמא יניהו: נצטעק. לעשות מהן מחבוא אולר
לימות החורף: אין צהן משום קדושה שביעית. ויהנה מהן אף
לאחר זמן הביעור: שהנאתן וביעורן שוה. דבר שצטעק הנאתו
כלה מן העולם: יחזקא. שאלהר ציעורן שביעית שצטעק הנאתו
הוא דהויא עיקר הנאתו. אצל מיני צבעים צטעק רחיתת היורה
כלה השורש וקולטו הצבע נמלאו הנאתו וביעורן שוה הלכך
חייב עלייהו שביעית: והא איכא עצים דמשחן. שמאירין כנר
אצוקה לנושאן צידו והנאתן וביעורן שוה תיחול עלייהו שביעית:
סתם

על ידי הדחק היה יחזקא מהן רביעית דס כגון על ידי
הספק התנור או על ידי צפון כיון דצטעק כיצום אין יכול לצאת רביעית דס טהורה לר"ל משום דדס תבוסה דרבנן ולר' יוחנן משום שאין
דרך להקפיד עליה כשאין יכול לצאת כיצום סתם כך צ"ל צמכת נדה צפרק האשה (דף סב: וסא) מתוך הסוגיא ואין צריך להביאה כאן:
מקולי רביעיות שנו באין. הן סוגיא מסיק רב כנא צמדה צליבא דריל ור"י דוקא לר"ל צריך האי שנייה דלר' יוחנן לא קשה מיל
מעלה אטומאה דלדידיה צקפידא מילא מילתא ומ"מ צצכו בקליפי ערלה ידלק דלא שייך להחירו מטעם דאין מקפיד דנהנה
הוא צצכו ויחזקא ליה: ספחיו סטים וקוצה. מה שפ' צקוטנס כאן משום דרביעית אין זורעין ואין זה אלא ספחיו אין מיושב
היה טמא אלא הכא אצל גצי מעשר ופאה דקאמר כל שהוא אוכל ונשמר כו' אוכל למעוטי ספחיו סטים וקוצה אין מיושב למה נקט
ספחיו ע"כ נראה כמו שפ' בפסחים (דף נא: וסא) דלחיה נקט ספחיו לפי שאין דרך ללקטן צשנה שומרים אלא לבסוף ד' או ה'
שנים שהשרשים מתפשטים בצרך ומשחימין ושורש שלהן עיקר: במזין הצובעין. רישא דמתניתין הכי איתא צמס' שביעית (פ"ז מ"א)
כלל גדול אמרו כל שהוא מאכל אדם ומאכל בהמה וממין האצבעין כו': ולדמיהן ביעורן. כגון שלקט מתחילה לאכילה דיכול למוכרן
ויש לשניהם ביעור לן ולדמיהן דפרי עצמו לעולם אסור כדנפקא לן מקודש תהיה לכם (צ"ע דף נד:):

שהנאתן אחר ביעורן. כשמגיע גחלת אע"ג דזימין הנאתן וביעורן שוה כגון להחמם כנגדו או לבשל מכו"מ עיקרו לא קיימא
להכי אלא לאחר שנעשית גחלת כגון להסיק תנור לאפות אצל צבע הנאתו וביעורן שוה דהנאתו כשלושן ואו הוא כלה
ומתבטל הצבע מיוס אל יוס וצקוטנס פ' דצטעק רחיתת היורה כלה השורש וקולטו הצבע ואין נראה דהא אמרן דלענין שביעית חזותא
מילתא היא ולא הוי ציעורו בקליטת הצבע: והאיכא עצים דמשחן. לפי הקוטנס דפ' עצים שמאירים צהן כמו נר צ"ל הא דמתרין
עצים להסקה ניתנו כלומר אף עצים דמשחן דאין לפרש סתם שאר עצים להסקה ניתנו והך דמשחן צטעק לגבייהו דהא צכוכה (דף מ.
וסא) משמע דלולב נוהג בו שביעית משום דהנאתו וביעורו שוה שראוי לכבד בו הצית ולא אמר דבטל לגבי שאר עצים וה"נ עצים
דמשחן אלא צ"ל דסתם עצים דמשחן נמי להסקה הן עומדין ולא דמי ללולב דסתמו עומד לכבד בו את הצית ור"ח פירש והא איכא עצים
דמשחן שמתחממן בו כגון צמדה ששעויה דהנאתן וביעורן שוה דצטעק ציעורן מתחמם כנגדן או שמחן כמו מתרין משחן
כחצות (דף י:) וכן עוליה (א) שחונה ציומא (דף נב: וסא) ומשני רבא סתם עצים להסקה ניתנו פ' להסקת תנור ניתנו דהוי הנאתו אחר ציעורן
הלכך אפילו להתחמם מותר דלא חל עליהם שם שביעית ואע"ג דחשיב הכא עצים דמשחן הנאתן וביעורן שוה מכו"מ לענין עצי איסור לא היו
אוסרין רבנן אפילו להתחמם כנגדן או להאיר צהן אלא דוקא צשרשיפא כדדרשינן צפרק כל שעה (פסחים דף מ: וסא) דהנהא מיהא אינה
מתחלת עד לאחר שמתחיל האיסור להיות כלה הלכך לא אסרי רבנן אלא צשרשיפא אצל הנאתו וביעורו שוה קרינן ציה דעדיין האיסור קיים
כשנהנה ממנו ואי"ת צפ"ק דנדה (דף מ. וסא) דקאמר אי קטפא פירא הוי אית ציה שביעית ואי לאו פירי הוי לית ציה שביעית ואמאי אי
הנאתו וביעורו שוה הלא אפילו לא הוי פירא יהא אסור שביעית ואי אין הנאה וביעורו שוה אפילו הוי פירא יהא מותר ותו אמאי
קמפלגי צין קטפא דפירא לקטפא דחזותא ונראה דאין קטפא הוי הנאתו וביעורו שוה ואפילו הכי אי לא הוי פירא צטיל לגבי עץ
והרי הוא כאילו הוא בתוך העלין ולא יא' לחון אצל אי הוי פירא חשיב צפאי נפשיה ולא צטיל לגבי עץ ואי ציה קדושה שביעית:

רבא רמי תנן בגד שצבעו בקליפי ערלה כו'. תימה דהא רבא
שני לעיל שאני ערלה דכתיב קראי ומהתם לא ילפינן ואם
כן מאי פריך מערלה אטומאה ונראה כספרים דגר' לעיל רבא ואי
גרס רבא יש לומר דדמיו הוא: רואין אם מתכנסת הכסות

ויוצא ממנה רביעית דם. פירש
צקוטנס ש"ס יתנו מים צמדה
ימלא רביעית יותר וקשה לפי אפילו
סתם לא ימלאו רביעית אמאי טהורה
דאי אפשר לעולם אם לא ישתיר
צבגד מן המים אלא י"ל כדאמר
צמספתא צפ' ד' דלחלות רביעית
דס שנצטעק צכסות כילד משערין
אותה מציא מים צמדה ומכנס צה
ומציא מים אחרים ונותן לתוכן
רביעית דס אם היה מרתיין שוה
טמאה ואם לאו טהורה והשתא אין
מזיק כלום מה שמשתייר מן המים
צבגד דכס' שנשתייר מן המים כך
נשתייר מן הדס שמי"מ היה הכל
מערוב יחד מה ש"ל ומה שנשתייר
ומראה אחד הן כאילו יא' הכל
טהורה וטמאה דקטני היינו לענין
אם טמאה את הצית שנתנן צו אצל
כמות עצמה טמאה היא שנצטעק צה
רביעית דס מתחילה כדפ' צקוטנס
ומיהו קשה דאין צכרא שסייע הדס
שנשתייר צבגד כיון שאין יכול לצאת
צכיוס זה ומיהו אין לחוש כל כך

אם תולין הדבר להחמיר ועוד מצינן לפרש שאומדין כמה נשתייר מן
המים הראשונים צבגד ומציא מים אחרים כמדת הראשון רק שיסגר
מחן כשעור שנצטעק מחן צבגד אצל יש תימה דמי יכול לניח
ועוד קשה דמאי צריך למדידת מים הראשונים צלא מדידת מים
הראשונים יכול הוא לדעת אם יש רביעית דס צמה ש"ל ע"י
כיצום שיסחוט לתוך כלי כל מה ש"ל מן הכסות וימדוד כמה יש
צין מים לדס ויצא רביעית דס מעלמא ויוסיף עליו מים עד שיהא
צין מים וצין דס כשיעור מים ודס ש"ל מן הכסות ואם מרתיין
שוה טמאה ונראה לפרש דלא נקט מים צמדה אלא משום ש"ס
ימלאו יותר מן המדה שנתנו רביעית ש"ל יטרכו להציא מים אחרים
דודאי יא' מן הכסות רביעית דס אצל אם אין רביעית דס יותר
אז יציא רביעית דס ומוסיף עליו מים עד שיהא צין מים ודס כמדת
הראשונה אחר שמתכנס צה הכסות ואם מרתיין שוה טמאה ואם
לאו טהורה ומיהו קשה דהא קטני צמספתא צרשא ומציא מים

אחרים ואחר כך קטני ונותן לתוכו רביעית דס: ואם לאו טהורה. אע"פ שעל ידי הדחק היה יחזקא מהן רביעית דס כגון על ידי
הספק התנור או על ידי צפון כיון דצטעק כיצום אין יכול לצאת רביעית דס טהורה לר"ל משום דדס תבוסה דרבנן ולר' יוחנן משום שאין
דרך להקפיד עליה כשאין יכול לצאת כיצום סתם כך צ"ל צמכת נדה צפרק האשה (דף סב: וסא) מתוך הסוגיא ואין צריך להביאה כאן:
מקולי רביעיות שנו באין. הן סוגיא מסיק רב כנא צמדה צליבא דריל ור"י דוקא לר"ל צריך האי שנייה דלר' יוחנן לא קשה מיל
מעלה אטומאה דלדידיה צקפידא מילא מילתא ומ"מ צצכו בקליפי ערלה ידלק דלא שייך להחירו מטעם דאין מקפיד דנהנה
הוא צצכו ויחזקא ליה: ספחיו סטים וקוצה. מה שפ' צקוטנס כאן משום דרביעית אין זורעין ואין זה אלא ספחיו אין מיושב
היה טמא אלא הכא אצל גצי מעשר ופאה דקאמר כל שהוא אוכל ונשמר כו' אוכל למעוטי ספחיו סטים וקוצה אין מיושב למה נקט
ספחיו ע"כ נראה כמו שפ' בפסחים (דף נא: וסא) דלחיה נקט ספחיו לפי שאין דרך ללקטן צשנה שומרים אלא לבסוף ד' או ה'
שנים שהשרשים מתפשטים בצרך ומשחימין ושורש שלהן עיקר: במזין הצובעין. רישא דמתניתין הכי איתא צמס' שביעית (פ"ז מ"א)
כלל גדול אמרו כל שהוא מאכל אדם ומאכל בהמה וממין האצבעין כו': ולדמיהן ביעורן. כגון שלקט מתחילה לאכילה דיכול למוכרן
ויש לשניהם ביעור לן ולדמיהן דפרי עצמו לעולם אסור כדנפקא לן מקודש תהיה לכם (צ"ע דף נד:):

שהנאתן אחר ביעורן. כשמגיע גחלת אע"ג דזימין הנאתן וביעורן שוה כגון להחמם כנגדו או לבשל מכו"מ עיקרו לא קיימא
להכי אלא לאחר שנעשית גחלת כגון להסיק תנור לאפות אצל צבע הנאתו וביעורן שוה דהנאתו כשלושן ואו הוא כלה
ומתבטל הצבע מיוס אל יוס וצקוטנס פ' דצטעק רחיתת היורה כלה השורש וקולטו הצבע ואין נראה דהא אמרן דלענין שביעית חזותא
מילתא היא ולא הוי ציעורו בקליטת הצבע: והאיכא עצים דמשחן. לפי הקוטנס דפ' עצים שמאירים צהן כמו נר צ"ל הא דמתרין
עצים להסקה ניתנו כלומר אף עצים דמשחן דאין לפרש סתם שאר עצים להסקה ניתנו והך דמשחן צטעק לגבייהו דהא צכוכה (דף מ.
וסא) משמע דלולב נוהג בו שביעית משום דהנאתו וביעורו שוה שראוי לכבד בו הצית ולא אמר דבטל לגבי שאר עצים וה"נ עצים
דמשחן אלא צ"ל דסתם עצים דמשחן נמי להסקה הן עומדין ולא דמי ללולב דסתמו עומד לכבד בו את הצית ור"ח פירש והא איכא עצים
דמשחן שמתחממן בו כגון צמדה ששעויה דהנאתן וביעורן שוה דצטעק ציעורן מתחמם כנגדן או שמחן כמו מתרין משחן
כחצות (דף י:) וכן עוליה (א) שחונה ציומא (דף נב: וסא) ומשני רבא סתם עצים להסקה ניתנו פ' להסקת תנור ניתנו דהוי הנאתו אחר ציעורן
הלכך אפילו להתחמם מותר דלא חל עליהם שם שביעית ואע"ג דחשיב הכא עצים דמשחן הנאתן וביעורן שוה מכו"מ לענין עצי איסור לא היו
אוסרין רבנן אפילו להתחמם כנגדן או להאיר צהן אלא דוקא צשרשיפא כדדרשינן צפרק כל שעה (פסחים דף מ: וסא) דהנהא מיהא אינה
מתחלת עד לאחר שמתחיל האיסור להיות כלה הלכך לא אסרי רבנן אלא צשרשיפא אצל הנאתו וביעורו שוה קרינן ציה דעדיין האיסור קיים
כשנהנה ממנו ואי"ת צפ"ק דנדה (דף מ. וסא) דקאמר אי קטפא פירא הוי אית ציה שביעית ואי לאו פירי הוי לית ציה שביעית ואמאי אי
הנאתו וביעורו שוה הלא אפילו לא הוי פירא יהא אסור שביעית ואי אין הנאה וביעורו שוה אפילו הוי פירא יהא מותר ותו אמאי
קמפלגי צין קטפא דפירא לקטפא דחזותא ונראה דאין קטפא הוי הנאתו וביעורו שוה ואפילו הכי אי לא הוי פירא צטיל לגבי עץ
והרי הוא כאילו הוא בתוך העלין ולא יא' לחון אצל אי הוי פירא חשיב צפאי נפשיה ולא צטיל לגבי עץ ואי ציה קדושה שביעית:

פ"א א ב מ"י פ"ד
מהלכות טומאת מת
הלכה יא:
צ ג מ"י שם הלכה יג:
צא ד מ"י שם פ"ב הלכה
יג:

צב ה מ"י פ"ז מהלכות
שמיטין הלכה יג:
צג ו מ"י פ"ה שם הלכה
יא:

מוסף רש"י

רביעית דם. של מת
מטמא צאהל (נדה סב).
הבית טמא. כל הצית
טמאין צאהל (סא). בכלים
דהו מעיקרא. שחיו שם
קודם שנצטעק. טמאים
שנצטעקו צאהל (סא).
בכלים דאתו לבסוף.
צכא לית לאחר שנצטעק
הדס צקרקע. טהורים
דמו לא מטמא (סא).
שגיבבן. שמיטת לאושר.
בחבא. לשון מחבא (סוכה
סא). לקטן לאכילה.
למאכל צמה (סא). אמר
קרא לאכילה. להכי לא
טוגין צהן שביעית דאמר
קרא וצמדה צמח וגו',
ומשמע לס' לכל צכיוס
וכמי לאכלה. למימרא
דאין מותר ליהנות מפירות
שביעית אלא צמדה הדומה
לאכילה. במי שהנאתו
וביעורו שוה. כלומר
שהנאתו וביעורו שמתבטל
מן העולם צאן כחלה, כגון
סוכה וצמיה והדלקת הנר,
ומזן דרשה נמי ילפינן
שאין שביעית טהא אלא
צפרי העומד להנאות הלא,
ד"ה מירש קרא וצמיה
שנת הארץ נוהגת צמה
צמס לאכלה. שהנאתו
דומה לאכילה (סא). יצאו
עצים שהנאתן אחר
ביעורן. שנעשית גחלת
אופין צהן (סא). והא
איכא עצים דמשחן. פ' צק
שמן, שהעץ עצמו מוליין
בו להאיר כמו צכוכות
והוי הנאתו וביעורו שוה.
מימא השתא מיהא אם
לקטן להדלקת אורה דנהנה
צכו שביעית (סא).